

KIRJALLINEN KYSYMYS 167/2001 vp

Suomen kansallislaulun vaihtaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Kansallislaulu, lippu ja oma raha ovat tärkeitä kansan identiteetin kannalta. Raha menee ensi vuoden alussa. Lippu toistaiseksi jää, mutta kansallislaulun kanssa on ongelmia, eteläisellä naapurimaalla Virolla kun on sama kansallislaulu kuin Suomella. Miten niin on voinut tapahtua, on minulle oikeastaan tuntematon asia. Asialla on merkitystä sikäli, että nousevan urheilumaan Viron kansallislaulu saattaa useinkin soida ilmoille, niin kuin nyt on käynyt Lahden maailmanmestaruuskisoissa.

Kansallislaulumme pitäisi vaihtaa ja jättää Maamme-laulu Virolle. Sopivin suomalaisuuden hymni olisi ilman muuta Finlandia, joka on soinniltaan ja sävelkulultaan tunteita nostattava. Siinäkin asiassa on se ongelma, että kuulemani mukaan jollakin Afrikan maalla kyseinen sävelmä

on jo kansallislauluna. Ongelma on kuitenkin vähäinen, koska kyseisen Afrikan maan edustajat tuskin useinkaan nousevat olympialaisten tai maailmanmestaruuskilpailujen keskimmaiselle pallille.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä mieltä hallitus on siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin nykyisen Maamme-laulun vaihtamiseksi johonkin toiseen kansallishymniin, esimerkiksi Finlandiaan, jolloin nykyinen kansallislaulumme jää yksinoikeudella Viron käyttöön?

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 2001

Sulo Aittoniemi /alk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainituksa tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Sulo Aittoniemen /alk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 167/2001 vp:

Mitä mieltä hallitus on siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin nykyisen Maamme-laulun vaihtamiseksi johonkin toiseen kansallishymniin, esimerkiksi Finlandiaan, jolloin nykyinen kansallislaulumme jää yksinoikeudella Viron käyttöön?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Kansallislaulu on lipun ja vaakunan ohella tärkein kansallinen symboli.

Suomen kansallislaulu on Johan Ludvig Runebergin sanoittama ja Fredrik Paciuksen säveltämä *Maamme*. Runebergin runo *Vårt land* valmistui keväällä 1846 ja myöhemmin Runeberg liitti sen laajennettuna Väinö Stoolin tarinoiden ensimmäiseksi runoksi. Runoon on tehty kaikkiaan parikymmentä eri sävellystä, joista yhden teki runoilija itse. F. Paciukselta tilattiin runoon sävellys ylioppilaiden juhlaan 13.5.1848. Tässä Kuntähten kartanon kentällä pidetyssä ylioppilaiden juhlassa Paciuksen säveltämä Maamme-laulu esitettiin ensimmäisen kerran. Heti ensiesityksensä jälkeen kansallislauluamme on esitetty Paciuksen sävellyksen mukaisena. Laulusta tuli 1800-luvun jälkipuoliskolla ylioppilaskunnan ja akateemisen laulukunnan tunnussävel ja vähitellen yhä laajempien kansalaispiirien tuntema ja hyväksymä kansallislaulu. Laulun suomenkielinen versio sisältyi Paavo Cajanderin ja työryhmän laatimaan Väinö Stoolin tarinoiden en-

simmäisen osan suomennokseen vuodelta 1867. Cajander uudisti Väinö Stoolin tarinoiden suomennoksen vielä vuonna 1889, mutta Maamme-laulun asema oli jo niin vakiintunut, että sen yleisimmin laulettuja säkeistöjä ei katsottu enää voitavan muuttaa. Cajanderin Maamme-laulun suomennoksen asemaa ei horjuttanut myöskään Otto Mannisen vuonna 1909 julkaisema Väinö Stoolin tarinoiden uusi suomennos.

Kansallislaulun asema Maamme-laululle vakiintuikin jo 1800-luvulla. Maakuntalaulut, joita alettiin niin ikään luoda 1800-luvun loppupuolella, liittyivät samaan kansallisuusaatetta ja äidinkieltä tukevaan henkiseen maisemaan ja ajanjaksoon. Viimeistään sortovuosien aikana Maamme-laulusta muodostui merkittävä kansallistunnon ylläpitäjä. Niinpä sen omaksuminen kansallislauluksi maan itsenäistyessä olikin itsestäänselvyys. Asiasta ei annettu asetusta eikä tehty muutaakaan virallista päätöstä. Kyseessä on tapaoikeudellinen asia, jonka on katsottu antavan Maamme-laululle kansallislauluna jopa lakisäätteistä vahvemman aseman.

Viron kansallislaulu *Mu isamaa* on virolaisen runoilijan J. W. Jansenin Paciuksen sävelmään sanoittama laulu, joka esitettiin ensimmäisen kerran Viron ensimmäisillä suurilla vironkielisillä laulujuhilla v. 1869. Sen omaksui tunnussävelmäkseen virolaismielinen ylioppilasyhdistys, Eesti Üliõpilaste Selts, joka omaksui myös lipunsa väriksi sini-musta-valkoisen yhdistelmän. Viron itsenäistyttyä päätettiin vuonna 1922 sini-musta-valkea lippu ottaa valtion lipuksi ja samassa yhteydessä todettiin *Mu isamaa* asema kansallislauluna itsestään selväksi. Päätös on ymmärretty samalla tavoin tapaoikeudelliseksi asiaksi kuin vastaava päätös Suomessa. Neuvosto-Virossa niin lippu kuin laulukin olivat kiellet-

tyjä. Viron itsenäistyttyä uudelleen palautettiin myös kansalliset symbolit ennalleen, itsenäisyyden varhaisemman vaiheen mukaisiksi.

Kansallislaulusta on käyty aika ajoin myös keskustelua. 1880-luvulla kansallislaulun asemasta kilpaili Maamme laulun kanssa Emil Genetzin säveltämä ja Arvi Jänneksen sanoittama alun perin suomenkielinen Herää Suomi (1881). 1920- ja 1930-luvuilla kansallislaulusta käyty keskustelu liittyi aikakauden kielikiistoihin. Niinpä esimerkiksi vuonna 1925 esitettiin Aito-suomalainen-lehdessä kansallislaulun vaihtamista siksi, että Maamme-laulun alkuperäiset sanat on kirjoitettu ruotsiksi. Kansallislauluksi ehdotettiin Turun yliopiston rehtori V. A. Koskenniemen yliopistonsa juhliin kirjoittaman juhlaantaatin osaa Isänmaan kasvot, jonka Yrjö Kilpinen sävelsi. Ehdotus ei kuitenkaan saanut riittävästi kannatusta.

Sibeliuksen *Finlandia* sisältyi alun perin säveltäjän vuonna 1899 Sanomalehdistön päivän juhlaan säveltämään kuvaelmamusiikkiin Suomi herää. Vuotta myöhemmin Sibelius uudisti teoksen *Finlandia*-osan itsenäiseksi sävelrunok-

si. V. A. Koskenniemi kirjoitti sen hymniosaan sanat vuonna 1940. Soitettuna teos kuului olennaisena osana kansallisen heräämisen ja sortovuosien ajan suomalaisen taiteen kultakauteen. Tämä sinfoniaorkesterille ja kuorolle tarkoitettu teos on vaativa ja se kuuluu edelleen kansallisten merkkipäiviemme vakio-ohjelmistoon. Sen hymniosan nimeämisestä kansallislauluksi on aika ajoin tehty yksittäisiä ehdotuksia, mutta laajemmin asiasta ei ole keskusteltu. Sen sijaan *Finlandian* hymniosan sävelmää käytettiin Biafran sodan aikana 1960-luvulla maan kansallislauluna.

Talvisodan aikana Maamme-laulun asema kansallislauluna vakiintui, kun siitä aikaisempaa selvemmin muodostui koko kansaa yhdistävä itsenäisyystahdon symboli. Tuolloin niin kielelliset kuin poliittisetkin erimielisyydet lakkasivat jakamasta suhtautumista kansallislauluumme. Siitä pitäen Maamme-laulun asema kansallislauluna on ollut kiistaton.

Vastauksena ed. Aittoniemen kysymykseen totean, että Maamme-laulun asemaa Suomen kansallislauluna ei ole aihetta muuttaa.

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2001

Kulttuuriministeri Suvi Lindén

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Sulo Aittoniemi /alk undertecknade skriftliga spörsmål SS 167/2001 rd:

Vad anser regeringen om tanken på att vidta åtgärder för att byta ut "Vårt land" till någon annan nationalhymn, exempelvis Finlandia, varvid Estland får ensamrätt till vår nuvarande nationalsång?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Nationalsången är vid sidan av flaggan och vapnet den viktigaste nationella symbolen.

Finlands nationalsång är "Vårt land", som Johan Ludvig Runeberg skrivit orden till och Fredrik Pacius tonsatt. Runebergs dikt "Vårt land" blev klar våren 1846. Senare satte Runeberg in den i förlängd form som första dikt i Fänrik Ståls sägner. Totalt finns det ett tjugotal tonsättningar till dikten, en av dem av diktaren själv. F. Pacius fick en beställning att tonsätta dikten för studenternas florafest den 13 maj 1848. På denna fest, som gick av stapeln på Gumtäkts äng, framfördes Pacius tonsättning av "Vårt land" för första gången. Genast efter det första framförandet började vår nationalsång framföras i Pacius tonsättning. Under senare hälften av 1800-talet blev sången studentkårens och den akademiska sångkårens signaturmelodi och så småningom den av allt bredare medborgarkretsar kända och accepterade nationalsången. Den finska versionen av sången ingick i den finska översättningen av första delen av Fänrik Ståls sägner från 1867 av Paa-

vo Cajander och en arbetsgrupp. Cajander reviderade översättningen av Fänrik Ståls sägner ännu 1889, men "Vårt land" hade redan nått en sådan ställning att det ansågs att de oftast sjungna stroferna inte längre kunde ändras. Den ställning som Cajanders översättning till finska av "Vårt land" hade, rubbades inte heller av Otto Manninens nyöversättning av Fänrik Ståls sägner till finska som utgavs 1909.

"Vårt lands" status som nationalsång befestades alltså redan på 1800-talet. Landskapssångerna, som även de började skapas mot slutet av 1800-talet, hörde till samma andliga miljö och tidsperiod som stödde nationalitetstanken och modersmålet. Om inte förr, så utgjorde "Vårt land" under förtrycksåren en viktig grund för nationalkänslan. Det var därför en självklarhet att den blev vår nationalsång när landet blev självständigt. Någon förordning eller annat officiellt beslut utfärdades inte om saken. Det är fråga om en sedvanerättslig status som har ansetts ge "Vårt land" en rentav starkare än lagstadgad ställning som nationalsång.

Estlands nationalsång *Mu isamaa*, med ord av den estniska diktaren J. W. Jansen till Pacius melodi, framfördes första gången på den första stora estniska sångfesten i Estland 1869. Den blev signaturmelodi för den estnisksinade studentföreningen Eesti Üliopilaste Selts, som även anammade de blå-svart-vita färgerna i sin flagga. Sedan Estland blev självständigt beslöt man 1922 ta den blå-svart-vita flaggan till statsflagga och samtidigt konstaterades att *Mu isamaa* hade en självklar ställning som nationalsång. Beslutet har förstått som en sedvanerättslig fråga på samma sätt som motsvarande finska beslut. I Sovjetestland var såväl flaggan som sången förbjudna. När Estland på nytt blivit självständigt återinfördes

även de nationella symbolerna från den tidigare självständighetstiden.

Nationalsången har tidvis väckt debatt. På 1880-talet konkurrerade den av Emil Genetz tonsatta, ursprungligen finskspråkiga, *Herää Suomi* (1881) till ord av Arvi Jännes om ställningen som nationalsång. 1920- och 1930-talets debatt om nationalsången anslöt sig till tidens språkstridigheter. Så framfördes till exempel år 1925 i tidningen *Aitosuomalainen* frågan om att byta ut nationalsången därför att de ursprungliga orden till "Vårt land" är skrivna på svenska. Det föreslogs att "Isänmaan kasvot", en del av en kantat som Åbo universitets rektor V. A. Koskenniemi skrev för universitetets fest och Yrjö Kilpinen tonsatte, skulle bli nationalsång. Förslaget vann dock inte tillräckligt understöd.

Sibelius *Finlandia* ingick ursprungligen i tablåmusiken *Finland vaknar*, som tonsättaren komponerat för en fest på Tidningspressens dag 1899. Ett år senare ändrade Sibelius verkets *Finlandiahymn* till en självständig tondikt. V. A. Koskenniemi skrev orden till hymnen 1940. Mu-

sikverket var en väsentlig del av det nationella uppvaknandet och den finska konstens guldålder efter förtrycksåren. Detta verk för symfoniorkester och kör är ett krävande verk och hör allt jämt till standardprogrammet på våra nationella festdagar. Enskilda förslag om att utse hymnen till nationalsång har då och då väckts, men saken har inte diskuterats i vidare bemärkelse. Däremot användes melodin på *Finlandiahymnen* under *Biafrakriget* på 1960-talet som landets nationalsång.

Under vinterkriget befäste "Vårt land" sin ställning som nationalsång då den tydligare än förr framstod som en symbol för självständighetsviljan som förenade hela folket. Varken språkliga eller politiska meningsskiljaktigheter delade längre inställningen till vår nationalsång. Sedan dess har "Vårt lands" ställning som nationalsång varit obestridlig.

Som svar på ledamot Aittoniemis förfrågan får jag konstatera att det inte finns någon anledning att ändra "Vårt lands" ställning som nationalsång.

Helsingfors den 20 mars 2001

Kulturminister Suvi Lindén